

зі згадок (так і проф. Маркевичу в його праці про Качибей, цитованій проф. Антоновичом¹), в цілості подано з книг Метрики коронній в розвідці нашій про Барщину (с. 25—7); з неї не можна вивести ніякого докладного представлення про обсяг надання (бо сей край був очевидно, цілковитою terra incognita для королівської канцелярії), і здогад, що Калаур Бучацкому дано „разом з просторою степовою смугою, що доходила до берегів Чорного моря“, не находить собі потвердження в наданню, де лише загально говорить ся про „приналежности“; рівнож привилей надає згадані замки не до живота, а до виплати записаної на них суми, наслідком чого (бо викупу того, очевидно, не наступило) ще під час ревізії прав 1564-р. зголосив ся з правами на сі замки Язловецький, як спадкоємець роду Бучацких (Акти Бар. стар. II с. 363), але в фактичнім володінню Калаура не був: се городище лежало в границях в. кн. Литовського і перейшло в володінне браславського землянського роду Чечелів. Під час ревізії 1545 р. Чечель виступає в категорії „подлійших“, „которых (старинні земляне) братею собѣ не менуютъ, ани знають, одколь есть“; володінне отже Чечеля ледво чи опиралось на якісь документи, і його пізнійше (1580 р.) покликунанне на „привилегія в. кн. Витовда і кн. Ольбрыхта“, що мали згоріти в замку Київськім, мусимо прийняти cum maximo grano salis.

М. Грушевський.

^ Н. И. Петровъ — Киевская Рождество-предтечинская или Борисоглѣбская церковь, К., 1896, стор. 92 (відбитка з Трудів Київської Духовної Академії).

Монографія проф. Петрова представляє можливо повний звід звісток про Борисоглѣбську церкву з історичної літератури, доповненої витягами з церковного архиву. Зміст книжки такий:

Теперішня київська Рождество-Предтеченська церква в „приділом“ святих стратотерців Бориса й Гліба, досі між народом зветь ся Борисоглѣбською, бо до самого початку теперішнього віку головною парафіяльною церквою була стародавня борисоглѣбська. „Рождественско-Предтеченська“ церква з'являєть ся в сій парафії далеко пізнійше за борисоглѣбську, й довго займала другорядне місце. Проф. Петров тієї думки, що борисоглѣбська церков була або тією „Петровою божницею“, про яку згадує літопись під роком 1146, або заступила її місце.

Принаймі безперечно, що борисоглѣбська церква існувала далеко ранійше року 1482 й причиною будівлі її в Києві було з одного боку зруйнуванне вишгородської борисоглѣбської церкви, де лежали колись мощі Бориса і Гліба, а з другого боку — в побожній охоті Князя пошанувати згадку про мучеників в самому Києві, що почав тоді вета-

вати з руїн під захистом православних литовсько-руських князів київських. Підчас нападу Менглі гирея Борисоглібську церкву спустошено, книжки попалено, священника погнано у неволю; але церкву не знищено цілком. Після цього нападу історичні відомости про Борисоглібську церкву переривають ся й відновляють ся тільки з половини XVI в., коли ся церква перебувала під особливою опікою та протекцією київського міщанства.

Проф. Петров, як бачимо з цього всього, не пристає на думку, ніби існування Борисоглібської церкви почалося з р. 1602. На думку проф. Петрова, „Вѣдомость 1784 г.“, а за нею й поручик Новгородцев у своїм „Географическом описаніи Києва“ говорять не про Борисоглібську церкву, а про приписну до неї Різдвяно-Предтечинську церкву, або певніше — про дві Різдвяно-Предтечинські церкви, — про початкову дерев'яну та пізнішу муровану. Р. 1602, як се можна вивести на підставі архивних документів та „Вѣдомости“ 1784 г., Онисим Холодковичь збудовав на місці польського костьола не Борисоглібську церкву, що існувала далеко раніше, а Різдвяно-Предтечинську, приписану до Борисоглібської (стор. 19—21). Ся Різдвяно-Предтечинська церква, що на думку проф. Петрова, становила трапезу Борисоглібської церкви, можна припустити, збудована р. 1602 на місці домініканського костьола, правдоподібно — збудованого паном Криницьким, бо й стояв він на подвір'ї, що безпосереднє граничило опісля з цвинтаром Різдвяно-Предтечинської церкви.

Завдяки міщанській опіці і лпшим для православ'я часам в XVII в., Борисоглібська церква поправилась, збудовано дзвіницю, обгороджено цвинтар та прибудовано бабинець. При ній існувала школа та шпиталь. В сій школі були самі „виростки“ себ то певніше за все — студенти київської академії; вони за те удержаннє, що то давала їм церква (квартиру й харчі), помагали дякам читати та співати в празники, й вкупі з тим вчили дітей парафіян та инчих грамоті та латинській азбуці. Пізніше окрім дяківської школи в Борисоглібсько-Предтечинській парафії була ще і друга мала школа, яко філія київської академічної бурси. Тут жили студенти, для браку помешкання в академічній бурсі, й у вільний від лекцій час ходили на крилос, за віщо відбєрали призначений пайок „ради пропитанія и снабдѣнія въ нужднихъ“.

З другої половини XVII в. в історії Борисоглібської церкви виступає друга — Різдвяно-Предтечинська, тепла або трапезна церква, на яку йдуть і спеціальні вкладки. Дякуючи сім вкладкам, її перебудовано (р. 1691), замість дерев'яної збудовано кам'яну, так що вона переважила головну парафіяльну церкву — Борисоглібську. Різдвяно-

Предтечинська все багатіла та багатіла, Борисоглібська же не переставала „малити ся“, поки нарешті не скасовано її при кінці XVIII в.: або вона згоріла або її розібрано задля давности. Натомість, після пожежі 1811 р. прилучено до Предтечинської церкву Св. Духа з усім, що в ній від пожежі зацілило. Сама Предтечинська церква в сій страшній пожежі зацілила.

Д. Петров доводить детальну історію церкви аж до нинішнього часу. Про старанність в укладі її було вже сказано. Можна закинути пр. Петрову тільки те, що він не користав ся консисторським архивом, де, безперечно, не мало єсть документів, що дотикають ся внутрішнього життя Борисоглібської парафії. Єсть, правда, поклики на консисторський архив, але сі поклики дуже недокладні, напр.: „Смотри Архивъ Кіев. Духовн. Консисторіи подъ 1784 годомъ“ (стор. 63), або „списки настоятелей Кієво Богоявленскаго монастыря, 1760-хъ годовъ, въ архивѣ Кіев. Дух. Консисторіи“ (стор. 22). Робити такі нотатки неможливо в ученій праці. Хоча, треба мовити правду, і в самому архиві Київ. Духовної консисторії дійти ладу та знайти потрібний документ вельми трудно, а всеж таки доконче треба проставляти напевне № та рік документу. Що ж автор не використав архиву Київ. консисторії, маємо доказ, бо в сій книжці немає згадки за деякі акти того архиву про Борисоглібську церкву, напр. що в другій половині XVIII в. ся церква віддавалась з дозволу Консисторії для відправи в її полковому священникови — одному з тих полків, що стояли в Києві: р. 1772 дано дозвіл відправляти службу в Борисоглібській церкві священникови канонірського полку Дмитрові Єнецькому (Постанови Київ. консисторії за 1772 р. №. 459.).

Книжка видана „на користь Борисоглібської церковно-приходської школи“.

М.

~ Aleksander Jelski — Wiadomość historyczna o parsiarni Radziwiłłowskiej w Słucku (Sprawozdania komisji do badania historii sztuki w Polsce т. V, в. 1896, IV, с. 193—204, 4°).

Maryan Sokołowski — Pasy metalowe polskie tak zwane lwowskie albo przeworskie (ibid т. VI, в I, 1897 с. 10—16, 4°, з численними образками).

Обі сі статі, що з'явились одна по другій, говорять про звисний предмет давного строю, широко уживаний на Русі і в Польщі і для того для нас цікавий — золотисті пояси слуцькі і ковані львівські.

Д. Ёльскій подає коротку історію фабрики поясів в Слущку (тепер губ. Минської), нагадуючи, що доси подавано вже багато неправ-